

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön november 27^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben, képek nélkül egy ezüstforinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Haramia- atyafiak magyar országban.

Vötteuer, ki a' pütteni vár előtt erős sánczokat hányt-fel, hogy azokból annál könnyebben üzhesse rablásait és gyujtogatásait, már 1466-ban kezdé érezni Austria földnépének nevedő erejét. A' parasztok t. i. elunván a' rajtok szünetlen történt rablást, 's a' hadmesterség se levén ismeretlen előttük, egész Austriából összegyülekeztek, 's minden haramia-csapatot, melly a' sánczokból 's várakból rablásra indult-ki, vissza vertek volt. Ekkor az austriai haramiák, u. m. Vötteuer Püttenből, Hager és Swelli Hadersdorfból utnak indultak remélvén, hogy átkelvén a' Morva vizén magyar országban jutalmas zsákmányra találnak. Pozson felett Nagyszombatnál megtelepedvén erős sánczokat hánytak, mellyekben sátorokat és kunyhókat vertek, kívül pedig azokat mély árokkal, földhányatokkal, 's hegyes karókkal erősíték-meg. Innen rohantak-ki a' sik térre Bazin, morva ország, Morva vizén tul az austriai birtok és alább Pozson körül legközelebb eső helységek felé.

Megkönyörülvén Mátyás király a' gyötrött földnépen egybe hívta vezéreit, 's felső magyar országnak egész nemességét; Pozsonat rendelvén gyülekezet-helyévé oda nagy puskákat, védfalakat (Antwerk) és védernyőket (ágyúsáncz v. batteria-fedezőket) hozatott, 's német katonaságot is szedett. — Ezeknek részét tapasztalt magyar vitézeknek egy zászlóaljával együtt Nagyszombatba helyezé, részint hogy a' környéket védelmezzék, részint hogy a' haramiákat, kik magokat kevés idő múlva a' tyafiaknak nevezék, odább menni mind addig ne engedjék, mig az egész had Pozsonban fegyverbe nem fog állani, 's készen nem leend a' viadalra. A' többnyire német és cseh szökevény szolgálkból álló

atyafiak nem féltek a' nagyszombati őrsegtől, mert hitték, hogy az csak könnyű magyar lovasokból áll, kiktől nem tartottak annyira, mint a' Németeknek rendes megtámadásától. Egykor tehát Nagyszombat felé indultak-ki Swelli, Vötteauer, és Hager 700 lovasaikkal, 's a' város elől elhajták a' marhákat. A' pásztorok rémülve futának a' sánczokba, 's az ellenség közeledését hírül adák. A' Magyarok 's az 500 gyalog Németek azonnal térre szállnak. Az atyafiak tettetett futást színlenek, hogy a' magyar lovasságot a' gyalogságtól elválasszák. De azok a' német gyalogság közt mind inkább elő nyomulván mindig szűkebb térre szorítják a' haramiak csoportját. Végre ezek látván, hogy cseljek sikeretlen maradt, dühösen kezdik a' megtámadást. De a' Magyarok vissza verik őket, Vötteauer a' német zsoldosok közé kerül, 's elfogattatik Hagerral együtt. Swelli méreggel telve szedi össze az elszéledt csapatokat, egy mozsár megé vonja magát, 's a' csatamezőt a' győzőknek engedi. A' Magyarok mohón osztakoznak a' prédán, 's a' német kapitánok intése ellen is megfordítván lovaikat örömjajjal vágatnak Nagyszombatba. Vissza felé indul tehát a' gyalogság is; ekkor Swelli, ki az alatt több rabló csapatot szedett össze, észre veszi a' kedvező körülményt, a' Németekre rohan, kik gyalog nem győztek a' Magyarok után menni, 's mi előtt ezeknek idejek lett volna vissza vágatni fegyvertársaik segedelmére, noha némellyek állítása szerint készakarva hagyák őket cserben, minden bátor ellentállásuk mellett is szegény Németek részint széjjel üzettetnek, részint fogságba esnek, kétszázan pedig agyon verettetnek. Szerencséjekre a' Németek már az előtt szabadon bocsájtották Hagert és Vötteauert ama parolájokra, hogy annak idejében vitézi fogságra személyesen elő fognak állani, különben ezeket is erőszakkal kiszabadították volna társaik.

Az alatt Mátyás Nagyszombatba jövén neheztelve hallá a' derék német zsoldosok szomorú sorsát. Nem sokára meg is jelent előtte a' szavát álló Hager Ferencz, mint fogoly, nyolcz más társaival; a' gaz Vötteauer elő nem jött, 's gúnyképpen monda, hogy ő csak a' Németeknek fogadta volt elő állását, azok pedig megölettek, és örököseiknek nem fogja szavát megtartani, — Mivel azonban az atyafiak szélesítették sánczaikat, 's újabb cseh csapatokat hódítanak magokhoz, Mátyás király követeket küldö Fridrik császár-

hoz, 's Enns alatti Austria nemeseihez, — a' Magyar zászlós urakat pedig kemény parancsolattal inté, hogy dandárjaikkal megjelenjenek.

Ezeknek egyike Missingdorfer Vilmos mint határőr Vereskőn *) lakott, 's hadaival megjelenni nem akart, hanem azt izené a' királynak, hogy jól tudja, mikép rágalmazták ok nélkül őt Ő felsége előtt a' rosz emberek; ha a' király azonban biztos kísérőket küld neki, maga kimentésére meg fog jelenni, és lovagi kötelességét örömettel teljesíti. Az izenet a' király tanácsnokjaihoz, az erdélyi Zobor urhoz, 's Alsó-Lendvai Miklós grófhhoz, pozsoni ispánhoz, vitetett, kik Missingdorfer udvarias barátjai ugyan, de szívében ellenségei valának. Ezek azonnala' királyhoz menvén mondák, hogy Vilmos vonakodik megjeleni, de ők ajánlanák magokat annak elfogatására. Rá állott a' király, 's ők lóra ülven Vereskőre mentek, hol őket Missingdorfer barátsággal fogadá. A' lakoma felett monda Miklós ur, hogy ő nem tudná, mért neheztelne a' király Missingdorferre, 's csudálkozik is, miként adhat emez hitelt a' pletykáknak annyira, hogy a' királyt is kész kikerülni; ez okból azt javasolná neki, hogy bátran lovagoljon az udvarhoz, 's így ön maga tehetné magát bizonyossá a' király kegyelme felől. Zobor ur igazlotta amannak szavait, és más napra a' házi gazdát vendégségre hívá-meg Pozsonba. Vilmos törbe került, 's megigéré, hogy következő napon a' pozsoni várba jön. Korán reggel tehát lóra ült, 's Dévénnek tartott. Sejdithette volna, mi várakozik reá; midőn a' Dunán átkelni akarna, úgy látszott, hogy őt egy rögtön támadott szélvész akarná útjától tartoztatni, de ő azzal is bátran szembe szállván a' Duna mellett odább lovaglott a' pozsoni külváros Vödricz felé. Midőn tizenkét szolgájával az első malomhoz ért, egy csoport királyi lovasság kivont karddal rohant feléje. Ő csendesen megállá, mert emezekben bátorságosító kísérőket reménylett, 's csak akkor vont kardot reájok, midőn amazok a' r u l ó felkiáltással vágattak ellene. A' zsihaj közt megsebesítve kísérőjével együtt fogva vitették a' várba, 's ott vitézi módon ápoltatott. Mig sebei gyógyítottak, a' kétszínű Zobor királyi lovasokkal szállá-meg Vereskőt, 's

*) Rotenstein; így neveztetett hajdan a' Pozson feletti most már Austriához tartozó Farkasfalva (Wolfsthal) helységnek vára, mellynek omladékait a' bécsi ut mellett most is láthatni.

a' hirtelen szolgák szükség nélkül feladák a' várat. De mielőtt e' szomorú hír urok fülébe jutna, ez már bebizonyítja a' király előtt ártatlanságát, 's ellenségei álnokságának ellenére is felmentetett a' vád alól.

Ez idő közben két jól felkészült hadsereg gyűlt Pozsonba és Nagyszombatba. Ezeknek ama legkeményebb és azon időben ritkán hallott parancsolat adatott, hogy a' földnépet senki meg ne sértse; tőle ételt, italt, ruhát, 's egyéb eszközöket erőszakkal kemény büntetés alatt el ne vegyenek. Kárpótlásul azonban bő zsold ígértetett, 's ki is fizettetett, úgy hogy minden, mit az előtt rablott a' katona, most pénzen vétetett-meg.

Boldog asszony fogantatása körül a' király Nagyszombatból kiindult 21 csapat lovasság és gyalogsággal, puskákkal, és ostromszerekkel, 's a' sánczok előtt megtelepedett. Hozzá csatolta magát Pottendorfi György austriai országbíró (Landmarschall), tapasztalt egy katona, 600 lovag és gyalog embereivel, kiket az austriai rendek küldének segedelmül Mátyásnak; szép legények voltak ezek, jó egyirányos fegyverekkel, puskákkal felkészülve. Most már mintegy 2.000 ember fekvék legcsikorgóbb hidegben a' sáncz előtt, 's éjjel nappal erősen dolgoztak az ágyúernyőken (Stückschirm) és védfalakon (Antwerk), míg az ellenség gyertya-szente és napján bátorságát elveszteni. Az atyafiak sok időtől fogva csak a' mocsáros árok kevés jégdarabjaiból készíték italukat, 's mivel az éhség is szorongatá őket, elhatározzák, hogy sánczaikból alattomban megszökjenek. De a' szemes királyiak rajtok ütének, 's valamenyt fogságba ejtek, számuk mintegy 300 férjfiira 's ugyan annyi asszonyra és gyermekre mehetett. Késedelem nélkül ítélő törvény tartatott. Egy magos akasztófa készítették, 's ez alá iszonyú gerenda-állás tétetett; amarra Swelly akasztatott-fel három más vezérrel együtt, melléjek pedig 100 közharamia függesztették. Széjjel választatván a' zsákmány, rajta a' királyiak osztozkodtak. Nehány százan vissza maradtak a' táborsánczok 's árkok behányatása, a' sánczkarók és kunyhók elégetése végett. Az Austriaiak vigan mentek haza. A' hadseregek maradéka pedig Pozsonba, onnan Budára kísérte a' foglyoknak hosszan nyuló csapatját. Budán a' Duna melletti egyik ocsmány toronyba zárattak, hol a' hideg és éhség sokat elölt közülök. Kül-

dettek ugyan követek cseh országba, hogy a' foglyokat azoknak atyjokfijai pénzen váltanák-ki, de senki se jelentette magát.

N É P I S M E R T E T É S.

Katona-élet Irlandban.

1.

Iszonyú testi büntetés.

Az első ember, kit korbácsoltatni láttam, egy kicsapongó volt; ez 800 csapást kapott. Van olyan katona, ki 1.000 csapást kapott, mielőtt a' dárdadsidáról (Hellebarde) leoldoztatnék, mellyhez erősen kötözve volt; 's van olyan is, a' kin, ha természete végett a' kimért büntetést ki nem állja egyszerre, ezt ismételt izben viszik rajta véghez, hogy félig meggyógyult hátát újra össze marcangolják; voltak olly esetek is, midőn a' szerencsétlen bűnhődő a' csapások alatt elájulván újra eszméletre korbácsoltatott. Más alkalomkor azzal nagyították az iszonyú kinokat, hogy a' csapásokat dobbal adott jelszó után következtették egymásra, 's minden csapás közt egy-egy percet elvártak; ha azután az eltépett hát egészen le volt nyúzva, 's meztelen izmok reszkettek az ostor alatt, akkor a' büntetők kegyesek valának, 's a' mészárlást a' testnek egy másik részén méltóztattak elkezdni! 'S mind ezek egy olly népnek szemei előtt történtek, melly kereszténynek és miveltnak vallja magát, melly naponként árasztá-el a' parlamentet kérelemirásaival, hogy a' korbácsolást a' Negereknél megszüntesse, mig az alatt saját honosainak vére festi mindenféle kaszárnnyájit! De ők ezt nem hallák, 's nem láták; érzékeik finomabbak voltak, hogysem egyéb nyomorúságot érezhessenek, mint a' távullevőt. A' hazabeliek jaj kiabálásai elhangzottak a' szélben; egy hang, egy kar sem emelkedék-fel védelmökre!

2.

Új nemű büntetés.

Szabadságom ideje hamar elmúlt, 's nekem újra el kellett válnom barátimtól, 's ezredünkhez visszatérnem. Megérkezésemkor Dennis társunkat többekkel együtt felfegyverkezve 's felbútorozva lelém állni csak egypár hüvelyknyi távolságra arczával a' kaszárnya-fal felé fordulva. Ők szegények ide voltak kárhoztatva, hogy ezen állásban három nap és három éjjel mozdulatlan álljanak, mert a' tegnap esti

elolvasáskor jelen nem voltak. Ez új büntetés neme vala ismét, melly a' korbácsolásnál gyengébb lenne, de véleményem szerint sokkal nehezebb és az egészségnek ártalmasb. Emlékezetre méltó, miképpen vakithat-e' pontban a' szokás és előítélet olly férjfiakat is, kik különben miveltebb nevelést kaptak; ez alkalmasint vagy restségből származik, melly őket gondolkodni nem hagyja, vagy hogy szenvedélyeik (Leidenschaft) hatalmasbbak, mint az ész sugalma. Ha nem restelték vala megvizsgálni, mi hátráltatta Dennist a' meg nem jelenésben, úgy őt nehezen ítélték volna ide. Dennysnek kedvese t. i. Peggy Doyle, agylázba (Gehirnfieber) esett, melly akkor igen uralkodott a' vidéken. Az irlandi szegények e' betegségtől rendkívül félnek; sokszor a' legközelebbi rokon is vonakodik rokonát meglátogatni, 's a' szegény beteg egészen magára hagyatik, ha különben egy édes anya, szerető feleség, vagy leányi szeretet hivsége nem gyózi-meg félelmét. A' szegény Peggy e' betegséget egy háznépnel kapta, mellynek egyik tagja barát-néja volt; az egész öt személyből álló familia szerencsétlenségre egyszerre betegedett-meg; az atya és fiú meghaltak, de az anyaa' két leánynyal felgyógyult; hanem most a' szegény Peggy lön hivségének áldozatja. Dennis kétségbe akart esni; minden szabad pillanatot nála töltött, 's azon estén, midőn az elolvasáskor hibázott, Peggy olly igen rosszul volt, hogy Dennis kötelességeiről 's a' takarodóról (Zapfenstreich) egészen megfeledkezett, és mára' nevek bevoltak adva, mire a' kaszányát elérte. *(Folytatás következik).*

J E L E S M O N D Á S.

Késő megbánás,

Hiv szívünk csendesebb intését nem halljuk,

Az előttünk nyíló rózsát letapodjuk,

Messzebb járnak szemeink:

Bámulva kergetjük álmunk tarka képeit.

Örökre elvesztjük gyakran éltünk szépeit

'S későn hullnak könnyeink.

Berzsenyi után S. Karolina.

Szerilem. A' haszonkeresésből, vagy egyéb melleleg tekintetből és nem valódi szív-gerjedelemből élesztett szerelem legigazabban hasonlít a' dél előtti árnyékhoz, melly pillanatokként fogyván délben egészen elenyészik: a' két rokon hangzatú lelkeknek szív-érmökből lángló szerelem ellenben leghasonlóbb a' délutáni árnyékhoz, melly pillanatokként nevedve csak a' boldogító napnak enyészéével tűnik előlünk el.

Miskolczy István.

Kétszínűség jelei: ha valaki szüntelen fanyar édes beszéddel lebeg körüléd: ha ellenidet gyalázza, és silány tetteidet válogatott szókkal magasztalja; ha szerencsédet értvén erőtetett öröm és mosolygás vonódik-el ajkain; ha rutságod' deliségre, együgyűséged' nemes lelkűségre magyarázza; szóval, ha mindenben néked mintegy erővel vágy tetszeni. Óvjad magad tőle; mert álnok.

Ba. Váczról.

Gondolat-töredék. Mi a' remény? — Nem egyéb, mint a' festék létünk arczain. A' valóság legkisebb érintése leporozza azt, 's ekkor vesszük észre, milly sápadt gödör szemű szépet karolánk körül.

Unalom csak azon nagyokra áradó átok, kiket a' vak sors tett nagyokká, 's nem léleknek nagy volta. Udvar y Márton.

K Ö L T É S Z E T.

M u l a n d ó s á g.

Ó színfestéssel mázolt hívsága világnak
Tündér állapotod mint fitogatja magát!
Hogy mind boldogság, aranyadról 's drága kövedről
Ugy hiszed? 's árnyék mind a' minek annyit örülsz.
Jár az idő sebes utjában, 's elfolytak az órák,
Egygyet is éltünknek vissza nem adnak egek!
Fergeteg és szép nap nyomban minduntalan úzik
Egymást, 's a' meleget váltja hideg fagyidő.
Mint szél úgy csavarog, csap jóra, gonoszra szerencsénk,
Jobb karral felemel, másika porba taszít.
A' nyomorult koldus táskáját felkőti császár,
A' koronás nagy fő nádkalibába szorul!
Angyali szépségnek színeit hervasztja betegség,
Gyenge pirosságát kis hideg is leszedi.
Majd elhagy nagy erőnk, fogy bátorsága vitéznek,
'S ép vastag testünk csontra leránczosodik.
A' nagy tölgyfa kidől, tornyok repedezve omolnak,
Nap, hold, csillagzat fénye homályba borul.
Réz, vas, acél romlik, kopik a' gyémánt is idővel,
A' gyöngy majd porrá lesz, 's hamuvá az arany.
A' vérevel gyűjtött nagy kincsek füstbe mehetnek,
Mit ragadó tűz láng a' levegőbe bocsát!
Még a' föld is elagg; vetemény elvétí gyümölcsét,
A' föld színe reped, 's nagy hegye süljed alá.
Nem mindig azon egy színű még a' tenger is, im lásd:
Most milly mélyen apad, majd magos árja dagad.
A' ki minap szeretett, 's nem ohajtott nélküléd élni,
Meghal, vagy gyűlöl, 's már ma felejtí hitét!
Nincs állandóság, nincs itten semmi valóság —
Égbe siess, ott azt felleled; égbe siess!

Radnits Ferencz.

K Ü L Ö N F É L E .

Ludak megtiszteltetése. A' régi vitéz Gallusoknak harczra termett vezérök Brennus megtörvén a' romai sereget, Romát hatalma alá hódította. Hátra volt még a' világ csudálta Capitolium, mellyet Manlius oltalmazott. De vagy a' huzamós ostrom, 's annak következései, az éjjel nappali nyugtalanságok, vagy a' Capitolium vivhatlan falaiban helyezett bizodalom Manliust arra birták, hogy az éj istene Morpheus mindent lenyomó hatalmának hódulva édes álma ringató karjai közé engedné magát szenderíttetni vitézivel együtt. Brennus, a' dics-vágyó ébren, és talpon vala, 's a' setét éj leple alatt lelket vön magának egy merészletet próbálni. Honnan legkevesbbé leheté félelmes, megmászni tökéle Tarpeus meredek szikláját, 's már a' Capitoliumba hat vala, midőn im! — a' ludak nagy lármát ütvén veszélyt hirdető gágogásaikkal felköltik a' benalvókat, — 's Brennus övével vissza-veretetik. A' ludaknak e' jeles tettét nem hagyá jutalom nélkül a' minden szépet becsülni szokott romai tanács. Meghatározottatott tehát, hogy a' lúdnép megtiszteltetéséül a' Capitolium felszabadulása évnapiján örök időkig egy lúd, bárson párnára helyezve, innepélyesen hordoztassék fel 's alá Roma utszájin, a' kutyák pedig tisztök elmulatásáért gúny és csufság tárgyai legyenek.

H . . . y.

Mont-blanc látogatóji. Tilly gróf oct. 9-kén felmászott Mont-blanc tetejére két kalauzzal; kettő egy óra-negyeddel utóbb ért-fel; kettő hátra maradt. A' Chamouny völgy egyik sziklája csúcsáról nagy sokaság nézte a' merészeket. Saussure tevő első e' próbát 1717-ben, 's azóta Tillyn kívül csak 14-en követheték példáját teljes sikerrel.

Agár-jutalom. Puycedad Irybarren y Verasteguy marquisné a' keleti Pyrenék hirlélőjében oct. elején 1000 Lajos-arat ígér annak, ki az ő Hernani nevű kedves catalani-agarát, mellyet francia és spanyol országok határán vesztett-el, hozzá vissza viszi.

Komoly rejtvény.

Még nem lettem, a' mi vagyok,	Fejet, testet, lábat, kezét
'S már egész köntös voltam;	Takarok és fedezek,
Mihelyt az, mit látni hagyok,	Felül alul és középet
Levék, ruhává váltam.	Egyiránt védelmezek.

Engem nem szőnek se fonnak,
Gyakran rámára is vonnak;
Sokszor azon, miből lettem
Ülök, 's terhem éreztetem.

Előbbi rejtvény: Bor.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, urí utsza 612.